

Izšla vsak dan razen sobot, nedelj
in praznikov.
Issued daily except Saturdays,
Sundays and Holidays.

PROSVETA

Uredniki in upravniški prostori:
2657 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXIV. Cena lista je \$6.00 Entered as second-class matter January 16, 1932, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO 23, ILL., PETEK, 28. APRILA (APRIL 28), 1944 Subscription \$6.00 Yearly STEV.—NUMBER 85 Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Ruski topniški oddelki bombardirajo Sevastopol

Sovjetski letalci potopili devet nemških transportov pri Sevastopolu in na Barenškem morju. Berlin in Bukarešta poročata o ruski ofenzivi na rumunski fronti. Nemške čete odhajajo iz Konstance, rumunskega pristanišnega mesta ob Črnem morju. —Novi bombni napadi na nemška mesta in industrijska središča. —Ameriške čete okupirale dve japonski letališči na Novi Gvineji. Japonci tepeni v bitki v Indiji

Moskva, 27. apr.—Poročila s kimske fronte pravijo, da ruski topniški oddelki bombardirajo Sevastopol. Vse glavne ulice so tarča izstrelkov. Nemški odpor se krha in bitka za posest mesta prihaja v zadnjo fazo.

Izgleda, da se je rusko poveljstvo odločilo za zlom odpora so-vražnika za vsako ceno, čeprav bo to rezultiralo v popolnem uničenju mesta, ki je že v razvalinah. Nemci se držijo letališča v predmestjih, ki pa niso več uporabna.

London, 27. apr.—Ruski letalci so napadli nemško brodovje pri Sevastopolu, mornarični bazi na Krimu ob Črnem morju, in potopili pet transportov z vojaškimi četami vred, ki so skušale pobegniti v Rumunijo, dva pa poskodovali. Tonaža potopjenih transportov je znašala 13,000 ton.

Sovjetski letalci so napadli tudi nemški konvoj na Barenškem morju, katerega so spremljale bojne ladje. Bombe so potopile štiri transporte in tri manjše ladje, dve pa poskodovali. V spopadu v zraku so Rusi sestrelili deset nemških bojnih letal.

Vojno poročilo ponovno pravi, da se položaj na frontah ni spremenil, dočim sta Berlin in Bukarešta naznanila veliko rusko ofenzivo na rumunski fronti. Sovjetske čete so prebile nemško bojno črto v nekaterih krajih, toda vrzeli so bile kmalu zamašene.

Nemška in rumunska poročila pravijo, da so Rusi začeli ofenzivo ob doljnem koncu reke Dnjester. Cilj te je okupacija Čiseneva, glavnega mesta Besarabije, in odprtine pri Galatiji med Karpatskim gorovjem in reko Donavo; kontrola Čiseneva in odprtine bi omogočila ruski ali prodiranje na Balkan.

Moskva je naznanila, da so Rusi razbili 52 nemških tankov, letalci pa sestrelili 79 nemških bojnih letal v spopadih v zraku. Radio London je citiral vest iz Moskve, da nemške čete odhajajo iz Konstance, rumunskega pristanišnega mesta ob Črnem morju, v Varno, Bolgarija. Varno leži 70 milj proč od Konstance in 240 milj južnozapadno od Sevastopola.

Neapel, Italija, 27. aprila.—Ameriške čete so začele prodirati proti Rimu po naskokih na nemške pozicije pri Anziju, se glasno uradni komunikacije. Prve so dosegle do točke, ki je oddaljena 24 milj od Rima.

Ameriški letalci so metali bombe na nemške vojaške koncentracije pri Caranu in Cisterne. Zavezniške proge in komunikacije zveze na severni strani Rima so bile tudi bombardirane iz zraka.

London, 27. apr.—Britski in ameriški letalci so izvršili nove napade na nemška mesta in industrijska središča ter nacijske operacije v Franciji, Holandiji in Belgiji. Bombe so padle na Essen, Schweinfurt in Breitenburg.

Partizani se izkrcali na Korčuli

Cez 800 Nemcev padlo v bitki

London, 27. apr.—Komunike iz glavnega stana maršala Tita, poveljnika jugoslovanske osvobodilne armade, pravi, da so se partizanske enote izkrcale na Korčuli, otoku na Jadranskem morju. Ta leži 20 milj od otoka Mljeta, kjer so se partizani prej izkrcali.

Partizani so zasedli Blato in Velaluko na Korčuli. Komunike pravi, da Nemci drže še eno mesto na otoku.

V bitki, ki je sledila partizanski invaziji Korčule, je padlo čez 800 Nemcev, ena nemška vojaška posadka pa je kapitulirala. Partizani so zaplenili tudi velike količine orožja, streliva in drugega bojnega materiala.

Nemška sila na Danskem ojačana

Transportna letala dovažajo vojaške čete

London, 27. apr.—Za zagrnjalom, s katerim so Nemci obdali Dansko, se skriva gibanje nemških čet. Poročila pravijo, da je bila nemška sila na Danskem ojačana v zadnjih dneh. Nemška transportna letala dovažajo nove čete na Dansko. Očitno je, da se nemško poveljstvo boji zavezniškega sunka proti Danskemu. Danci so uverjeni, da je zavezniška invazija blizu, kar pojasnjuje širjenje sabotaže.

Bombne eksplozije so se pripetile v Copenhagenu, glavnem mestu. Čez 50 bomb je eksplodiralo v mestu zadnje nedelje. Nacistične vojaške avtoritete zatirajo nemire in izgrede, ki so nastali v Copenhagenu po eksekuciji danskega študenta. Nacijsko sodišče je obsodilo študenta v smrt zaradi napada na nemškega vojaka.

Ruski list kritizira zavezniške

Vojni napori zaostajajo za produkcijo

Moskva, 27. apr.—Rdeča zvezda, glasilo ruske armade, piše, da je nastala nadprodukcija vojnega materiala v Ameriki iz razloga, ker zavezniške vojne operacije zaostajajo in niso v soglasju z obsegom produkcije vojnih industrij.

Avtor članka v Rdeči zvezdi je Vasilij Čerprakov. On naglašja, da je sedanja situacija nastala iz razloga, ker vojni napori Amerike in Velike Britanije so daleč v ozadju industrijskih napredov. Ogrorni industrijski napori ameriškega ljudstva pridejo v polno veljavo, kadar bodo zavezniški invadirali zapadno Evropo in ustanovili drugo fronto.

Čerprakov dalje pravi, da se je produkcija orožja, streliva in drugega bojnega materiala povečala za 25 odstotkov v zadnjih mesecih, kar je v soglasju s pravicami za vojne operacije v večjem obsegu. On trdi, da bodo ameriški tanki, letala in drugo orožje igrali veliko vlogo v borbi, katere cilj je zlom nacističke Nemčije.

Tovarnar obtožen kršenja zakona

Chicago, 27. apr.—Gerald Ritzenthaler, predsednik Ritz Manufacturing Co., ki izdeluje pohištvo in otroške igrače, je bil obtožen kršenja zakona, ki prepoveduje uposilev otrok. Ritzenthaler bo moral nastopiti pred sodiščem prihodnji teden.

ZATIRANJE ČRNIH TRŽIŠČ V JUŽNI ITALIJI

Zavezniške vojaške avtoritete priznavajo potežkoče

NAPADI NA TOVORNE AVTE

Neapel, Italija, 27. apr.—Po več mesecih zavezniške okupacije Neapla so se razvila črna tržišča, raketirstvo, spremljano z nasiljem, in tatvine v južni Italiji. Zavezniška vojaška vlada (AMG), ki skuša zatreti ta tržišča, dobiava dnevno poročila o napadih na ameriške tovarne avte in navalnih na skladišča živil. Nekaj malih raketirjev je bilo aretiranih, toda vodilni so se izognili ječi.

Polkovnik Charles Poletti, bivši newyorški podgovernor, ki je pokrajinski komisar zavezniške vojaške vlade v Neaplu, je v razgovoru s časnikarji razkril potežkoče pri zatiranju črnih tržišč in raketirstva.

“Zavedati se moramo, da sta Sicilija in južna Italija leglo gangžev, raketirjev in roparjev,” je dejal. “Mnogi, ki so se izurili v tem poslu, so bili v Ameriki in se tam posluževali metod, ki so producirale val zločinov. Dobili smo celo poročila, da italijanski gangžerji, ki so jih ameriške oblasti deportirale, so aktivni v južni Italiji, dasi nismo še nobenega prijeli.”

Gangžerji se zatečejo k podkupovanju, kadar je treba. Zavezniške avtoritete so bile informirane, da so zapleteni v škandal nekateri ameriški častniki. Prodajali so gangžem in raketirjem vojaško blago, ki je potem prišlo na črna tržišča.

Člani enega krožka, ki je operiral črna tržišča, so bili nedavno aretirani. Na obravnavi pred sodiščem so priznali, da so prodajali blago, ukradeno iz vojaških skladišč, po visokih cenah. Devetnajst obtožencev je sodišče obsodilo na deset let ječe.

Poleg živil in drugih potrebščin, ki prihajajo na črna tržišča in se prodajajo po visokih cenah, so drugi problemi, ki delajo preglavice zavezniškim avtoritetam. Znano namreč je, da imajo tudi kmetje zveze z raketirji, ker jim plačujejo višje cene za pridelke nego pošteni trgovci.

Amerika mora povečati mornarico

Povojna kontrola Pacifika in Atlantika

New York, 27. apr.—Mornarični podtajnik James V. Forrestal je v svojem govoru v tem mestu naglašal potrebo povečanja bojne mornarice, da bo Amerika pripravljena na vse eventualnosti, ki se lahko pojavijo po zaključitvi sedanje vojne. Mornarica naj bi ščitila dostope do olja in ležišč železne rude v tujini.

Forrestal je za to, da Amerika obdrži koncesije glede izkoriščanja oljnih polj v arabskih državah. “Ameriška politika v bodočnosti se bo morala v velikem obsegu naslanjati na kontrolo Atlantika in Pacifika,” je dejal. “Taka kontrola je mogoča le, če Amerika zgradi močno mornarico.”

Mornarični podtajnik je dalje rekel, da so ameriške rezerve olja večje kot so vešaki domnevali pred nekaj leti. Oni so trdili, da bodo izčrpane v prihodnjem desetletju, kar pa se je izkazalo za napačno.

Domače vesti

Na 1. maja ne bo Prosveta

Prvi maj je po pravilih praznik za vse, ki so upošleni v gl. uradu jednote, zato Prosveta ne izide prihodnji ponedeljek.

Obiski

Chicago.—Vinko in Mary Suglich iz Washingtona, D. C., sta 27. t. m. obiskala gl. urad SNPJ in uredništvo Prosvete.

Nova grobova na zapadu

Aspen, Colo.—Društvo 51 SNPJ je izgubilo dva svoja člana. Umrl je Andrej Ferderbar, star 63 let in doma iz takozvanih “Hrvaških poljan” na Dolenjskem. V Ameriki je bil okrog 40 let. Bolan je bil samo pet dni. Koliko je znano, ne zapušača sorodnikov. Dne 10. aprila je umrl Joseph Belle, star 63 let in doma iz vasi Tolsti vrh pri St. Jerneju na Dolenjskem. V Ameriki je bil val 40 let. Bolan je bil dvajset mesecev. Zapušača ženo, enega sina pri pomorskih v južnem delu Pacifika, dva brata, enega v Uniontownu, Pa., in več sorodnikov.

Družinska tragedija

Cleveland, O.—Zadnji ponedeljek jutraj se je zgodila družinska tragedija v slovenski naselbini. Žrtev je postala Terezija Matos, na katero je mož v pijanem stanju streljal in jo ubil, nakar si je sam skušal vzeti življenje. Sosedje so povedali policiji, da sta se zakonca začela prepirati v nedeljo zvečer, nakar je mož z nožem navalil na svojo ženo, ki pa mu je ušla in prebila noč pri sosedih. Ko se je jutraj vrnila, se je prepir ponovil. Mož je pograbil puško in začel streljati. Po stenuh in stropu so luknje od krogel. Žena je spet zbežala iz hiše, mož pa je skočil za njo in krogla jo je zadela v desnem stran. Naglo so jo odpeljali v bolnišnico Mt. Sinai, kjer je eno uro pozneje umrla. Po tem strašnem dejanju si je skušal mož končati življenje. Večkrat je sprožil puško proti sebi, toda vsak strel je šel mimo. Končno je vzel kuhinjski nož in si zadal več ran, ki pa niso nevarne. Odpeljan je bil v mestno bolnišnico, kjer je pod policijskim nadzorom. Terezija Matos, dekliško ime Pižem, je bila stara 50 let in rojena v Clevelandu.

Nov grob v Minnesoti

Eveleth, Minn.—Tukaj je umrl John Bezil, star 58 let, član društva 69 SNPJ in doma iz Dola pri Ljubljani. V Ameriki je bil od 1. 1908. Zapušača ženo, tri hčere in dva sinova.

V bolnišnici

Sawyerille, Ill.—V bolnišnici St. Francis v Litchfieldu se nahaja George Vercic. Pri delu v premovalni Superior Coal Mine si je poškodoval hrbtenico. V bolnišnici bo najmanj osem tednov.

Uposilev žensk v ameriških industrijah

Washington, D. C., 27. apr.—Pravkar objavljena uradna statistika kaže, da je bilo ob koncu marca 16,880,000 žensk uposlenih v ameriških industrijah, 610,000 več nego v istem mesecu preteklega leta. Število delavcev v industrijah je znašalo v marcu 34,480,000, milijon manj nego pred enim letom.

Allman odredil razpust policijske unije

Chicago, 27. apr.—Policijski komisar James P. Allman je odredil razpust nedavno ustanovljene policijske unije, toda policijski poročnik Charles A. Anderson, predsednik unije, se je upri odredbi. Dejal je, da bo ti-ral zadevo pred federalno vrhovno sodišče, če bo potrebno.

Angleški letalci napadli nemški konvoj

London, 27. apr.—Angleški letalci so napadli nemški konvoj v bližini Boda, severnega norveškega pristanišča. Bombe so potopile dva parnika, štiri pa poškodovale.

Unija CIO pozdravlja akcijo federalne vlade

Ameriška Poljaka dospela v Moskvo

Odzvala sta se povabilu sovjetske vlade

Washington, D. C., 27. apr.—Na Poljskem rojeni profesor čikaške univerze in poljski katoliški duhovnik iz Springfielda, Mas., sta dospela v Moskvo, se glasi naznanilo uradnikov državnega departamenta. Tja sta šla na povabilo sovjetske vlade.

Mnenje prevladuje, da bosta imela važne razgovore z ruskimi voditelji v zvezi s sporom med poljsko ubežno vlado in Rusijo, ki je nastal glede začrtanja nove meje med državama. Ta spor dela velike preglavice Združenim narodom.

Državni departament je razkril, da se v Moskvi nahajata Oscar Lang, profesor na čikaški univerzi, in rev. Stanislav Orlemonski iz Springfielda, Mass., obenem pa je poudaril, da sta šla v Moskvo kot privatna ameriška državljana, ne pa kot reprezentanta ameriške vlade.

New York, 27. apr.—List Herald Tribune pravi, da sta prof. Lang in rev. Orlemonski dospela v Moskvo z namenom sodelovanja v naporih za zblizanje med poljsko ubežno vlado in sovjetsko Rusijo. Žena Langa je izjavila, da bo njen mož obiskal poljsko vojaško enoto v Rusiji.

Murray za ustanovitev odbora

Problem preureditve vojnih industrij

Washington, D. C., 27. apr.—Philip Murray, predsednik Kongresa industrijskih organizacij, je dejal, da je za ustanovitev centralnega odbora, v čigar področje naj bi spadala preureditve industrij, ki so zdaj udeležene v vojni produkciji, za produkcijo civilnih potrebščin po zaključitvi vojne.

Murray je nastopil pred člani senatnega odbora za vojaške zadeve, ki vodi zaslišanje o problemu uposilev delavcev v po-vojni dobi. On je dejal, da morajo centralni odbor, če se formira, tvoriti reprezentante delavcev, delodajalcev in vlade.

“Treba bo ustvariti prilike za uposilev milijonov vojakov, ko se vrnejo v civilno življenje,” je rekel Murray. “Kongres bo moral storiti korake, da se to zgodi. Njegova dolžnost je tudi izboljšanje sistema brezposelnostnega zavarovanja, da bodo dobili večjo podporo oni, ki ne bodo takoj upošleni v industrijah.”

Več masla za civiliste v maju

Washington, D. C., 27. apr.—Urad administracije za kontrolo cen je naznanil, da bo 112,000,000 več funtov masla na razpolago civilistom v maju, ker so se zaloge povečale. Za funt masla bodo gospodinjstva dale štiri pointe manj kot doslej, dvanajst namesto šestnajst. Federalna živilska administracija je istčasno naznanila, da bo več sladole-da za civiliste v maju in juniju.

Angleški letalci potopili španski parnik

London, 27. apr.—Radio Berlin poroča, da so angleški letalci napadli in potopili španski parnik Illeca v bližini obrežja južne Francije. Britski krogi niso ne

Odmev zasege lastnine Montgomery Ward & Co.

KOOPERACIJA Z NOVO UPRAVO

Chicago, 27. apr.—Henry B. Anderson, predsednik krajevne unije United Retail, Wholesale & Department Store Employees, včlanjene v Kongresu industrij organizacij, je pozdravil akcijo federalnih avtoritet, ki so na podlagi odredbe predsednika Roosevelta zasegle lastnino Montgomery Ward & Co.

“Naša unija smatra akcijo za težak udarec reakcionarnim industrijcem, ki so upali in še upajo, da bodo zdaj, ko je Amerika v vojni, uničili delavske organizacije in one federalne agencije, ki so bile ustanovljene za vzdrževanje reda in izvajanje demokratičnih procedur,” je rekel Anderson.

Drugi uradniki unije so obdoližili kompanijo terorizma. Ko so se stavkarji vrnili na delo, je skušala kompanija ustvariti razkol med člani unije. Štiri stavkarje je odpravila. Ti so Joseph Saracca, Erich Stainer, James Wilson in Roselle Manino. Unija trdi, da jih je kompanija odpravila pod pretvezo, “da so bili nasilni na stavkovni straži.”

Anderson je dalje rekel, da kompanija čisti stavkokoze. Ti so dobili boljše dela, dočim so stavkarji izpostavljeni likaniam in diskriminacijam. “Unija,” je dejal Anderson, “bo v vseh ozi-rih kooperirala z novo upravo, ki jo je postavila federalna vlada.”

Sewell Avery, načelnik odbora direktorjev Montgomery Ward & Co., je znan kot zagri-zen sovražnik unij. V boju proti unijam in Rooseveltovi administraciji je že več let. Člani unije so ga izvižgali, ko je v spremstvu vojaških čet zapustil urad. Slišali so se vzklikati: “Su-ženstva pod upravo Averyja je konec. — Avery je mislil, da je več kot federalna vlada, a je moral kapitulirati.”

Washington, D. C., 27. apr.—Federalni justični tajnik Francis Biddle je dejal, “da oblast predsednika Roosevelta v zadevi zasege lastnine Montgomery Ward & Co. temelji na delavskem zakonu in skupni avtoriteti, ki mu jo daje federalna ustava kot vrhovnemu poveljniku ame-riške obožene sile. Na podlagi Connally-Smithovega zakona lahko odredi zasego vsake to-varne ali podjetja, ki izdeluje opremo za armado, mornarico in letalsko silo, ali pa je povezano z vojnimi napori. V to katego-rijo spada Montgomery Ward & Co. Njena tovarna v Spring-fieldu, Ill., izdeluje pritlikline za bojna letala, podjetja v Chicagu pa so udeležena v prodajanju in razpečevanju poljedelskih strojev.”

Vojni delavski odbor je že v februarju l. 1942 obdoližil kompanijo nepošteno taktike in kr-šenja provizij Wagnerjevega zakona, ki garantira delavcem pravico organiziranja in kolektivnega pogajanja. Pod pritiski odbora je morala podpisati pogodbo z unijo CIO. Kampanjo, da uniči unijo, vodi že dolgo časa. Postavila se je po robu vojnemu delavskemu odboru, kakor tudi Rooseveltu, za deklaracijo, da ne bo podpisala nove pogodbe z unijo.

potrdili in ne zanikali poročila. Berlinsko poročilo dostavlja, da bo Španija naslovila protest britski vladi.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Narodnina za Združene države (raven Chicago) in Kanado \$8.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in okolico Cook Co. \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00. Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaravnih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:
PROSVETA
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Prvi maj

Letošnji Prvi maj—kot že nekaj let—ne bo ono, kar je bil v prejšnjih letih. Ne bo največji praznik svetovnega proletariata. V nobeni državi, kjer so nekdo korakale nepregledne delavske množice v svojih povorkah in demonstrirale svoj mednarodni duh, svoje mednarodne simpatije in vzeli svoje stremiljenje po socialni pravičnosti, svoja prizadevanja, da jih svet prizna kot enakopravne člane človeške družbe, nič boljše nič slabše kot so oni, ki živijo po palačah, odetih v svili in baržunu.

Pred leti, posebno pred prvo svetovno vojno in pred razvojem fašizma v osrčju Evrope je bilo drugače. Prvi maj je bil največji delavski praznik, ki je dobil odmeve v vseh deželah, kjer koli je bilo kaj industrije, kjer koli se je razvijalo moderno delavsko gibanje. Posebno je bil impozantno praznovan po vsej Evropi, kjer so se 1. maja ustavila vsa industrijska kolesa, delavske množice pa demonstrirale in sanjale o velikih idealih svobode, bratstva, enakosti in pravice.

Pa tudi v Ameriki je Prvi maj dobival iz leta v leto večje odmeve sporedno s prodiranjem razredne delavske zavesti. Tudi v tej deželi "robustnega individualizma" so bili časi, ko je napredno delavstvo odločilo orodje ta dan in praznovalo Prvi maj v velikih pohodih. V marsikateri tovarni je manjkalo delavcev ta dan in marsikatera tovarna in premogorov sta počivala.

Danes so vse to le spomini, melanholični spomini. Življenje se čestokrat bridko norčuje iz lepih idealov in globokih stremiljenj posameznika ali gibanja, ki jih nosi. In življenje—ali usoda—se zadnja leta bridko norčuje iz globokih simbolov Prvega majnika, mednarodnega delavskega praznika. To norčevanje, ta ironija je dosegla višek v Nemčiji, kjer je nacizem pervertiral tudi to veliko svetinjo zavednega delavstva in Prvi maj proglasil za nacistični državni praznik. In tako je v Nemčiji služil ta veliki praznik za sejanje ranege sovraštva in puhlega "arizma", namesto za oznanjanje mednarodnega bratstva, enakosti in svobode.

Živimo v težkih, temnih dneh, ko je svet zopet v plamenih največjega barbarizma. Včasih se nam je zdelo, da zremo v obraz lepši bodočnosti, ko si bo človek ustvaril fizične pogoje in razmere—environment—v katerih bo res lahko človek, s pravico v srečo, ne samo na jeziku, ovekovečen z demokracijo, ki bo res demokracija, ne pa politična znamka, pod katero uganjaš razne lopovščine in izkoriščanja svojega bližnjega, neglede kakšne politike, vere ali političnega prepričanja.

V teh temnih in meglenih dneh mora biti človek velik optimist, ako vidi pred sabo lepšo bodočnost za človeštvo. Te nam vsaj današnja realnost ne obeta in tudi ne prinaša. Tajna mednarodna diplomacija, ki je sedaj v sedlu v Washingtonu, Londonu in Moskvi, kjer za kulisami kujejo nekaj "nov" povojni svet, ne more prinesiti lepše bodočnosti posameznim narodom in človeštvu, kakor je tajna diplomacija ni se nikdar prinesla. Velika bojazan je, kar ta tajna diplomacija kuje za kulisami, je svet starega imperializma, ki bo spremljan še z večjim militarizmom kot smo ga videli v preteklosti. In če se v teh slutnjah, ki bazirajo na analizi vseh pertinentnih faktorjev, ne varamo, bo rezultat vsega tega—tretji svetovni požar, še silnejši in še bolj barbarski od sedanjega.

Kaj in kje je izhod iz vsega tega? Predvsem je potrebno, da se človeštvo vrne k osnovnim principom in idealom, ki jih simbolizira Prvi maj. Če hoče doseči lepšo bodočnost, v kateri bo vsak prebivalec in vsak narod imel pravico do življenja v zamepu za njegovo sodelovanje—ne dominacijo!—v novi mednarodni skupnosti, tedaj se bo bičano človeštvo moralo oprijeti velikih idealov in simbolov Prvega maja.

Z drugo besedo: Po tej strašni tragediji mora Prvi maj ne samo postati mednarodni delavski praznik, marveč praznik vsega človeštva. Posvečen mora biti bel kot je bil kdaj v preteklosti mednarodnemu bratstvu, svobodi in enakosti. Posvečen mora biti minemu sožitju narodov, posvečenju svetovnega miru in mednarodne pravičnosti. Ampak vse to je izključeno, dokler se narod ne oklenejo socialne pravičnosti. Posvečen mora biti tudi nekompromisnemu nasprotju napram militarizmu, v katerem bo bolni kapitalizem še bolj šlepo iskali svoje rešitve kot jo je v preteklosti.

In da je Prvi maj zadnje leta zatemnel, bil perverziran po ruskem nacizmu, mora po tej vojni zopet vstati v vsej svoji veličini kot simbol in nosilec pravičnejše človeške družbe. V promitvanje tega namena, kakor tudi svetovnega miru, se naj ga po tej vojni oklenejo vsa ljudstva vseh dežel. Tako bi Prvi maj postal resnično prvi pravi mednarodni praznik, posvečen visokim idealom človeštva.

Averyjeva privatna vojna

Zadnji teden smo na tem mestu komentirali boj Montgomery Ward Co. ki ga vodi že štiri leta proti uniji skladiščnih in trgovskih delavcev CIO. Njen predsednik Sewell Avery se je s svojo skupino industrijskih fašistov te dni arogantno postavil po robu tudi predsedniku Združenih držav in s svojo akcijo povedal, da ne priznava nobene oblasti nad sabo, nobenega zakona, ako mu ni po volji.

Tako je bila zvezna vlada prisiljena zaseči njegovo veletrgovsko podjetje v Chicagu in enforirati odlok vojnega delavskega odbora, ki ni odredil nič drugega kot obnove stare kolektivne pogodbe z unijo. Stavka teh delavcev je bila na vsej črti upravičena. Arogantni Avery se zdaj namerava zateči na sodišče proti vladni zasebi njegovega podjetja. Gotovo je tudi to, da bo družba nadaljevala vojno proti uniji CIO, dokler bo pod vodstvom industrijskih fašistov.

Glasovi iz naselbin

O PISMU IN O MAČEHAH

Indianapolis, Ind.—Tu sedim in premišljujem. Prosveto sem prečitala, kar je zame veliko premalo; v par urah jo vso preberem, potem pa se moram česa drugega lotiti. Knjig imam mnogo vseh vrst, ker so mi jih prinesli dobri ljudje, ki vedo, da rada berem. Še celo iz Pennsylvanije sem dobila zavoj knjig, za kar se Pepci iskreno zahvaljujem. Moja soba je sedaj podobna knjižnici, toliko knjig imam.

Pravkar sem prejela sinovo pismo iz Islandije, v katerem mi piše, ako bi mu mogla poslati kakšno angleško igro, da jo bi uprizorili. On je namreč že večkrat nastopal v raznih igrah, zato ga to še sedaj veseli. Pisal je, da ima dve igri, eno slovensko in eno angleško; slovenska je prekratka in angleška pa ni zanimiva. Zelo rad bi videl, če bi mu jaz poslala kakšno igro, ampak jaz nimam nobene in ne vem kam naj se obrnem v tej zadevi. Zato prosim cenjene rojake, ako ima kdo kakšno dobro angleško igro, da jo pošlje meni proti odškodnini, nakar jo bom poslala sinu. Morda ima Prosvetna matica kaj primernega. Moj naslov je: Josephine Mive, 1145 Holmes Ave., Indianapolis, Ind.

Dalje je tudi pisal, naj mu pošljem Prosveto, kar sem že storila. V pismu omenja, da ima lepo stanovanje in dobro hrano. Pred kratkim je bil prvič v mestu, kjer so take hiše kot v starem kraju. Hodil je po ulicah in povsod so prodajali ameriško robo, ki je dokaj draga. Za steklenico piva plačajo 25c, za večerjo pa \$1.50. V svoji sobi je skupaj zbil nekaj desk in dela slike, le luč je bolj slaba. S slikami se je že doma pečal. Moj sin mi sedaj piše po slovensko, ko pa je prišel na dotični kraj, je pa pisal samo angleško. Oblasti je naprosil, če mu dovolijo pisati slovenski, kar so mu dovolili. Lahko mi piše enkrat na teden. Tudi jaz mu pišem po slovensko.

Ko sem pisala te vrstice, je na vrata potkal neki mož, ki mi je prinesel veliko rožo. Ustrašila sem se, ker sem mislila, da se je morda zmotil. Ko je izgovoril moje ime, sem vedela, da je stvar namenjena meni. Seveda sem bila radovedna, kaj neki je in od koga? Bilo je od mojega sina!

Dagi čitatelji, ne morem opisati mojih čustev, kako mi je bilo všeč; solze so me obile. Sin tako daleč od mene onkraj morja v Islandiji, na mizi pa njegovo darilo, dario njegovi bolni materi. On pač ve, da sem mu bila vselej dobra mati, zato me tudi on ne pozabi. Le da se bi srečno vrnil zdrav in vesel!

Zadnjič sem brala par dopisov v Prosveti o mačedah, zato bom tudi jaz na kratko opisala dve materi v starem kraju. V naši vasi je neki gospodar imel več sinov, kakor je bila pač navada. Ker niso mogli ostati vsi sinovi doma, je oče kupil dvema sinovoma drugje posestvo, vsa-

kemu pa je seveda dal nekaj dolga s posestvi vred. Ko se je eden teh sinov oženil, je bilo vse all right, le da se ni mogel dolga iznebiti. Treba je bilo plačati obresti, cvenka pa ni bilo, zato se je odpravil v Ameriko, kmalu potem pa je odšla za njim tudi žena. Imela sta eno hčerko, ki sta jo pustila doma pri stari materi, moževi materi. Ko sta dolga poplačala, sta se vrnila domov tik pred zadnjo vojno. Mož je moral iti v vojno, žena pa je ostala doma s tremi otroci. Dva otroka je pripeljala iz Amerike in od stare matere je k sebi vzela tudi hčerko.

Pri tem je bilo zelo čudno to, da je tista mati zelo sovražila svojo hčerko, jo pretepala ter ji nalagala težka dela, četudi je bila stara šele deset let. Onadva otroka, ki jih je pripeljala iz Amerike, je pa rada imela, jima vse dala in dovolila. Na hčerko se je vedno znašala in ko je šla mimo nje, jo je večkrat udarila. Ker sem hodila k tistim ljudem na dnino, sem tisto kruto mater nekoč vprašala, zakaj tega otroka tako sovraži, ki je prav tako njen kot ostala dva. Odgovorila je, da je hčerka taka kot njena stara mati (moževa mati), kateri pošte prenaša. Meni se je deklica smilila. Nato je mati postavila, da jo bo kar nazaj k stari materi naglala.

Čim je stara mati izvedela, kako grdo ravna mati z njeno vnukinjo, se je odpravila na sodnijo in je na sodniji izposlovala, da je šla njena vnukinja nazaj k nji. Razume se, da to ni šlo kar tako; treba je bilo dokazov in prič, med katerimi sem bila tudi jaz, ki sem pričala, da je mati resnično grdo postopala s svojo lastno hčerko. Seveda nistem šla tja več na dnino in nastala je zamera. Ko se je njen mož vrnil iz vojne, se nista z ženo nikdar lepo pogledala zaradi hčerke. Kmalu potem se je pripetila nesreča, v kateri je bil njen mož ubit, tako je ona ostala vdova, hčerka pa je ostala pri svoji stari materi. Tako je mati ravnala s svojim lastnim otrokom.

V tistih časih se je v naši vasi zgodilo tudi tole: V Ameriki sta bila mož in žena, ki sta imela šest otrok. Žena je umrla in on je ostal sam z otroci, nakar se je vrnil domov iz Amerike. Otroci so bili v starosti od dveh do štirinajst let. Kupil si je majhno posestvo in se oženil z žensko srednjih let. Čez nekaj časa se je vrnil v Ameriko, da si prisluži nekaj denarja. Njegova žena, mačeha njegovih otrok, je sama ostala doma s šestorico njegovih otrok. In da ste videli, kako lepo je ravnala z njimi! Čistila jih je in jih je rada imela. Štirje so bili dečki in dve sta bili deklici. Kamor je šla, je vselej s seboj vzela najmlajše otroke. Seveda so jo otroci radi imeli in jo spoštovali. Vedno so jo klicali "naša mama." Čez čas, ko so odrasli, je oče vse štiri sinove dobil k sebi v Ameriko in sedaj so vsi štirje v ameriški armadi. Starejši sin je bil tukaj v Indianapolisu pri meni, ker je prišel delo iskati,

pa ga takrat ni mogel dobiti. Vprašala sem ga o materi, njegovi mačehi, in o očetu, pa je svojo drugo mater zelo pohvalil, tako da se mi je dobro zdelo in bila sem vesela. Dalje mi je povedal, da se je starejša sestra učila za učiteljico.

Iz tega se jasno vidi, da je velika razlika med mačehami in materami, kakor je tudi velika razlika med materami in materami. V teh dveh slučajih je mati zaničevala svojo lastno hčerko, dočim je mačeha ljubila svoje pastorko kot svoje lastne otroke.

Josephine Mive.

REAKCIJA TREPEČE...

Rock Springs, Wyo.—Da naš Rock Springs resnično napreduje, potrjuje dejstvo, da je mesto dalo zgraditi 67 novih hiš v sled pomanjkanja stanovanj. Kdor zmore, hišo lahko kupi, ali pa jo samo vzame v najem.

Tudi železniška družba Union Pacific je zgradila že par sto hiš v naselbinah, kjer ima svoje jame, še več pa jih bo baje zgradila v bodočnosti. Tudi delavcev zelo primanjkuje zato, ker so mladi moške in fantje odšli v armado. Da se bi le kaj kmalu vrnil k svojoem.

Ko je Hitler zavzel Avstrijo in potem Češko, je bahavo rekel: Bog je z nami, pred Stalingradom pa ga je isti Bog pustil na cedilu in se je lepo Jožetu pridružil ter mu "pomagal" očistiti rusko ozemlje nemške golazni. Ko se je Jugoslavija uprla osvoboditvi, je Churchill rekel, da je Jugoslavija našla svojo dušo. Da, našla je dušo v svojem narodu, ki se še sedaj tako hrabro bori proti okupatorju in domačim tiranom pod vodstvom partizanskega maršala Tita. Takrat je tudi Roosevelt objubil, da bo Jugoslavija dobila pomoč iz arzenala demokracije. Seveda, vsled raznih okoliščin, ki še niso povsem jasne, je ta pomoč še vedno bolj piškava, upanje pa postoji, da se bo kmalu predurčilo.

V Prosveti včasih ta ali oni omeni, da ni lepo priobčati zmerjanja in besedne napade. To je resnica. Lahko pa se tudi pove, da v Prosveti in Proletarcu ne opazite nobenih laži proti partizanom in proti sovjetom. Taki napadi se pa vidijo v A. D., v kateri radi napadajo zlasti Adamiča. Ti ljudje okrog A. D. pomagajo reakciji, katera si prizadeva, da se vrne nazaj na svoje prišnje pozicije, čim bo vojna končana. Ampak lahko so prepričani, da bo v naši stari domovini zavladal nov red, nove razmere, kjer ne bodo imele ljudske pijavke prostora. Pater Ambrožič si prizadeva na vse kriplje, da bi očrnil SANS in nekatere izvršne odbornike. Njegova propaganda je dokaj prozorna: on hoče tako Slovenijo in tako Jugoslavijo, kakršni sta bili pred vojno. V stari Jugoslaviji so kruto vladali nazadnjaki in izkoriščevalci naroda, ljudstvo pa ni imelo nobenih pravic. Te razmere se ne povrnejo nikdar več! Da se ne povrnejo, zato bodo skrbeli partizani s svojimi junaškimi odporom v Osvobodilni fronti, katerim pomaga tudi SANS, ki je poslednje časa razgalil slovenske kvizlinge, s katerimi sodeluje tudi ljubljanski škof. Vsak pošten človek

Filmska igralka Lynn Merrick.

bo obsodil kvizlinge, pa naj bodo ti ljudje bivši naprednjaki, liberalci, katoliki ali pa socialisti. Nihče ne more zagovarjati kvizlinskih duš, ki kooperirajo s Hitlerjem. Če škof pomaga kvizlingu, je vreden obsojanja; če socialisti pomagajo kvizlingu, je vreden obsojanja; če naprednjaki in katoliki pomagajo kvizlingu, je prav tako vredna ostrega obsojanja vseh poštenih ljudi.

Pred nekaj tedni je Henry Ford rekel, da bo vojna končana v par mesecih. To mu je menda povedala ciganka. Meni se pa zdi, da ne bo vojne še konec, kajti invazija evropske celine se še le pripravlja, morda pa pride v nekaj dneh, morda prej ko zagledajo te vrstice beli dan.

Naša fronta v Italiji se je ustavila, nikamor se ne premakne. Izgleda, da se boje bombardirati nekatera italijanska središča, zlasti pa se bo napasti Rim in Vatikan, kajti tam živi maziljeni italijanski starec, četudi imajo Nemci Rim za središče svojih vojnih operacij proti nam in našim zaveznikom. Vatikan igra še vedno staro politiko: vatikanska politika pomaga reakciji in pomaga držati ljudi v temi. Vatikan se bolj boji Moskve kot Hitlerja, zato pa uravnava svojo politiko po tem pravcu. Veliko zla na svetu se bi odpravilo, ako se bi Vatikanu pristigle peruti. To se bo zgodilo takrat, ko bodo preprosta ljudstva dobila več pravice.

Upanje postoji, da po zaključku sedanje vojne ne bodo imeli več moči razni izkoriščevalci in prodajalci nevede ter teme. Ako se to zgodi, potem se ne vrši sedanja krvava igra za man, temveč se vrši za svobodo in demokracijo navadnega človeka. Nikakor pa ne smemo pričakovati, da bo ta vojna odpravila vse krivice, ker jih ne bo. Dovolj bo, če izgube svojo moč glavni tirani, tako da si bodo ljudstva lahko uredila svoje življenje na lepši in boljši način.

J. Pintar, 10.

VESELICA DRUŠTVA 319

Cuddy, Pa.—Društvo 319 SNP priredi plesno veselico v nedeljo, dne 30. aprila, v lokalni dvorani. S tem se nudi lepa prilika vsem ljubiteljem lepe godbe, da se udeležijo, kajti za ples bo igrala izborna godba—Jack Guzel in njegov orkester Melody Mixers. Naša zadnja prireditev je bila zelo uspešna in upamo, da bo tudi naša nedeljska plesna veselica istotako uspešna. Ujuzno ste vabljeni vsi, da se udeležite. (Prišlo prepozno za obligatno številko—ured.)

Amelia Kos, tajnica.

SOLATA. FINA JEDAČA

Roundup, Mont.—Tudi tukaj v Montani imamo lepo pomlad in regrada je dovolj za vse one, ki ga radi jedo. Poleg tega pa imamo dokaj ugodno vreme, tako da so nekateri posadili že svojo zelenjavo. Še predno bo ta dopis zagledal beli dan, bova z mozičkom jedla domačo solato. To vam je fina jedača!

Pred kratkim mi je slučajno prišla v roke Nova Doba, kjer sem čitala dopis Katarine Penice, kako je bila reva v starem kraju lačna. To me je spomnilo na moja mlada leta. Ko sem bila stara 12 let, je v naši vasi požar

uničil Kosov skedenj. Moja mati me je poslala po vaseh prositi sena. Šla sem v Pušje in dobila sem dosti sene in slame. Ljudje so dali kolikor so pač mogli. Ko sem se vračala domov, mi je padlo v glavo, da sem postala beračica z dvanaajst letom! Po noči se mi je sanjalo, da sem hodila od hiše do hiše z veliko košaro. Ko sem se zbudila, sem začela jokati.

Naslednje jutro mi je mati rekla, da bom šla spet prosit, kar me je zelo prestrašilo, in sicer tako, da sem jo kar bosa ubrala k našim prijateljem. Gospodinja sem naprosila, če ima kakšno delo zame za tisti dan. Povedala sem ji vzrok, da bi rajši delala kot prosila. Razumela je in me sprejela. Z veseljem sem se lotila dela in za prvi dan dela sem dobila celih 25 krajcarjev, kajti ta plača je takrat veljala za vse delavke. Potem sem šla k nji večkrat delat, tako tudi k drugim gospodinjam. Mati me sicer ni pustila, a jaz sem vselej zmagala z jokom, pa se je udala. Mislila sem si: rajši deset dni dela nego en dan beračenja.

Ko sem čitala omenjeni dopis, sem si mislila: Pri 13 letih taka revščina. Večkrat se mi je čudno zdelo, zakaj take razmere. Omenjeno dobro poznam in je dobra žena. Ona tudi omenja, da je nabirala za SANS s svojo prijateljico. Prodajali sta tudi listke za klekanje in vezenino, ki je predstavljala ameriško zastavo. Kakor sem slisala, je tisto klekanje podarila Anne Ilc iz Californije. Klekanje je dobila številka 840, zastavo pa 460. Prebitek da je bil namenjen sirotam v starem kraju. Z možem sva namreč tudi bila v gledališču, ko sta bili omenjeni dve darili oddani. Dobro bi bilo, da se bi priobčel račun o tej stvari, tako da bi vsi vedeli koliko se je nabralo. Sploh bi bilo na mestu, da se navede ime darovalke in vse druge podrobnosti o tej stvari, obenem pa se bi morala izreči zahvala omenjeni darovalki. Pozdrav vsem čitateljem Prosvete.

Frances Golob, Ribničanka.

KALIFORNIJSKO ZLATO

Sacramento, Calif.—Leta 1918, ko sem delal v Mullanu, Idaho, sem v listih čital o zlatih rudnikih v Grass Valley, Californija. To me je vleklo, da sem se končno odločil, da grem delat v zlate rudnike, kajti zaželel sem si videti žile zlate rude. Nekaj mesecev pozneje sem povezal svoje kovček in sem se podal na pota: jo železnice Union Pacific, da me vlak odpelje v Travnato dolino (Grass Valley).

Po dvodnevi vožnji sem dospel v "Zlato mesto." V Mullanu je na zemlji ležal sneg, v okolici zlate rudarske pokrajine je bilo vse zeleno in v cvetju. Videlo sem, da tu raste tudi sadje, tako tudi kostanj, kakor v starem kraju. To se mi je najbolj dopadlo in mislil sem si: tukaj se bo dalo lepo živeti.

Najprej sem obiskal Johna Doltarja na njegovem domu. John je bil sicer oženjen, ampak njegova žena je odšla v drugo kraje, zato se je pečal in tudi meni je dal eno sobo v najem. Res, prijetno je bilo, ko sva kosljali pekla, katerega je imel za kohanje v pesku, da se ni pokvaril in je ostal svež. John je vlekel harmoniko, kakor da na je polna hiša.

Parkrat sem šel vprašat za delo in ga tudi dobil. Mislil sem, da glej vraga, saj mi gre vse po žnori. Da mi ni bilo treba predalet hoditi na delo, sem se potone preselil od Johna v novo kočico. Tri dni potem, ko sem "premuhal" v tisto kočico, je prišla v vas sosedova vdova, neka Irka. Imela je petero otrok in začela mi je pihati na srce. Povedala sem ji, da se nameravam kmalu vrniti v staro domovino in da ne mislim ne ženitev. Meni je namreč takrat šlo po glavi zlato: kaj bi dobil nekoliko te dragocene kovine, ženitev pa mi ni niti na misel prišla, zlasti ne ženitev, katero bi priženil polno hišo dečev, za katero bi bilo treba skrbeti.

To se je končalo takole: Nekega lepega dne po tistem delu godku je nekdo ponovil v kamenje metal. Potem nsem več imel miru in treba je bilo misliti na primernejše naselje.

John Teisk.

Ali ste naročili na domov "Prosveto"? Podpirajte svoj

Člani posadke ameriškega letalonosca v vodi pri otoku Roju na Pacifiku.

MIHAIL ARCIBAŠEV

SANIN

Poslovenil Stane Krašovec

(Nadaljevanje)

"Pozdravljen, Anatolij Pavlovič, kričiš pa, kričiš!"

"Dober dan, Kuzma! Kako se imaš? ... Naj bo konj pri tebi, ne?"

"Lahko tudi pri meni," je mirno in prijazno rekel kmet in prijel konja za uzo. "Na lov, kajpak? ... Kdo bodo pa tile?" je vprašal in prikupljivo pogledal Jurija.

"Sinec Nikolaja Jegoroviča," je veselo odgovoril Rjazancev.

"A ... Saj se mi je zdelo, da bo nekaj takega, obraz ima čist kot Ljudmila-Nikolajevna ... Tako, tako ..."

Jurija je bogve zakaj veselilo, da pozna ta stari in prikupljivi kmet njegovo sestro in da govori tako prosto in laskavo o njej.

"No, gremo," je veselo in živahno dejal Rjazancev ter vzel iz prednjega dela puško in vrečice in jih del nase.

"Dobro srečo," je rekel za njima Kuzma in lahko sta slišala, kako je prigovarjal konju, ko ga je peljal k bajti.

Do močvirja je bilo še eno vrsto hoda in solnce je bilo že čisto nizko, ko sta prišla do sočnejše zemlje, pokrite s svežo travo travnikov, z močvirsko travo in s trstjem. Že se je zalesketala voda; zadišalo je po mokrem in začelo se je mračiti. Rjazancev je nehal kaditi; široko se je razkoračil in hipoma postal popolnoma resen, kakor da bi se loteval zelo važne in odgovorne stvari. Jurij je odšel od njega na desno in si izbral nemočvirno mesto za trstjem, kjer je bilo udobno stati. Naravnost pred njim je bila voda, ki je bila od svetle zarje, ki se je zrcalila v njej, videti čista in globoka, za njo je pa bil črn, drug breg, ki se je prelival v temno progno.

In skoraj takoj so se nepričakovano pojavile od nekdaj, težko mahaje s perotmi in jele letati po dve, po tri. Nenadoma so se prikazale iz trstja in obračale glave, ki so se razločno videle na še svetlem nebu, zdaj sem, zdaj tja ter letale nad njima. Prvi je ustrelil Rjazancev in zadel. Samec, ki ga je ubil, se je kot kepa prevrnil v zraku in nekje na strani težko pljusnil v vodo, da je brizgnilo na vse strani in da se je zamajala pribrežna trava.

"Dobro srečo!" je zvonko in zadovoljno zakričal Rjazancev ter se zakrohotal.

"Toda on je zares izvrsten dečko!" si je bogve zakaj mislil Jurij.

Nato je ustrelil sam in prav tako srečno, toda raca, ki jo je ubil, je padla nekam daleč in je nikakor ni mogel najti, čeprav si je porezal roke z višjem in je šel v vodo do kolen. Toda smola ga je še oživila: sedaj je bilo vse dobro, karkoli bi se zgodilo.

Smotnikov dim je nekako posebno prijetno zadišal v čistem in hladnem zraku nad reko; luči strelav so pa po vselem tresku lepo in svetlo vzplamtele sredi že temnega zelenja. Ubite race so se prav tako prijetno kotilile na ozadju bledozelenkastega neba, ki se je po njem razlivala zarja in so se komaj vidno lesketale prve, blede zvezdice. Jurij se je začel tudi nenavadno močnega in vselega, in zdelo se mu je, da ni še nikoli doživel kaj tako zanimivega in živahnega.

Nato so letale race vedno redkeje in redkeje in v vedno gostejšem mraku je bilo že težko meriti.

"E-hoj!" je zakričal Rjazancev; "čas je, da gremo!"

Juriju se je škoda zdelo oditi, vendar je vseeno šel Rjazancevu nasproti; ploskal je po lužah in se zapletel v travo, ne da bi več pazil na vodo. Srečala sta se blestečih oči in sta močno, a lahko dihala.

"E-hoj!" je zakričal Rjazancev; "čas je, da gremo!"

Juriju se je škoda zdelo oditi, vendar je vseeno šel Rjazancevu nasproti; ploskal je po lužah in se zapletel v travo, ne da bi več pazil na vodo. Srečala sta se blestečih oči in sta močno, a lahko dihala.

"E-hoj!" je zakričal Rjazancev; "čas je, da gremo!"

Juriju se je škoda zdelo oditi, vendar je vseeno šel Rjazancevu nasproti; ploskal je po lužah in se zapletel v travo, ne da bi več pazil na vodo. Srečala sta se blestečih oči in sta močno, a lahko dihala.

"E-hoj!" je zakričal Rjazancev; "čas je, da gremo!"

Juriju se je škoda zdelo oditi, vendar je vseeno šel Rjazancevu nasproti; ploskal je po lužah in se zapletel v travo, ne da bi več pazil na vodo. Srečala sta se blestečih oči in sta močno, a lahko dihala.

"E-hoj!" je zakričal Rjazancev; "čas je, da gremo!"

Juriju se je škoda zdelo oditi, vendar je vseeno šel Rjazancevu nasproti; ploskal je po lužah in se zapletel v travo, ne da bi več pazil na vodo. Srečala sta se blestečih oči in sta močno, a lahko dihala.

"E-hoj!" je zakričal Rjazancev; "čas je, da gremo!"

Juriju se je škoda zdelo oditi, vendar je vseeno šel Rjazancevu nasproti; ploskal je po lužah in se zapletel v travo, ne da bi več pazil na vodo. Srečala sta se blestečih oči in sta močno, a lahko dihala.

"E-hoj!" je zakričal Rjazancev; "čas je, da gremo!"

Juriju se je škoda zdelo oditi, vendar je vseeno šel Rjazancevu nasproti; ploskal je po lužah in se zapletel v travo, ne da bi več pazil na vodo. Srečala sta se blestečih oči in sta močno, a lahko dihala.

"E-hoj!" je zakričal Rjazancev; "čas je, da gremo!"

Juriju se je škoda zdelo oditi, vendar je vseeno šel Rjazancevu nasproti; ploskal je po lužah in se zapletel v travo, ne da bi več pazil na vodo. Srečala sta se blestečih oči in sta močno, a lahko dihala.

"E-hoj!" je zakričal Rjazancev; "čas je, da gremo!"

Juriju se je škoda zdelo oditi, vendar je vseeno šel Rjazancevu nasproti; ploskal je po lužah in se zapletel v travo, ne da bi več pazil na vodo. Srečala sta se blestečih oči in sta močno, a lahko dihala.

"E-hoj!" je zakričal Rjazancev; "čas je, da gremo!"

Juriju se je škoda zdelo oditi, vendar je vseeno šel Rjazancevu nasproti; ploskal je po lužah in se zapletel v travo, ne da bi več pazil na vodo. Srečala sta se blestečih oči in sta močno, a lahko dihala.

"No, kaj," je vprašal Rjazancev, "srečno?"

"Seveda!" je odgovoril Jurij in pokazal polno torbo.

"Vi pa streljate bolje kot jaz!" se je celo nekako razveselil Rjazancev.

Jurija je veselila ta pohvala, dasi je vedno mislil, da prav nič ne upošteva telesne moči in spretnosti.

"Ah, kje neki bolje!" je zadovoljen odvrnil. "Samo srečo sem imel!"

Bilo je že čisto temno, ko sta prišla k bajti. Zelnik je utonil v mraku, samo najbližje grede drobnih dinj, ki so dajale dolge, ploščnate sence, so se svetile od ognja. Zraven kočice je rezgetal neviden konj in je prasketaje gorela majhna, a svetla in živahna grmada iz suhega plevla, čula se je močna kmečka govorica, ženski smeh in enakomerni veseli glas, ki se je zdel Juriju znan.

"To je pa Sanin," je začuden rekel Rjazancev. "Kako ga je pa prineslo sem?"

Približali so se h grmadi. Belobradi Kuzma, ki je sedel v svetlem krogu, je dvignil glavo in jima prikupljivo pokimal.

"Je šlo, kajne?" je vprašal v zamolklem basu izpod visečih brk.

"Drugace pa sploh ne," se je oglasil Rjazancev.

Sanin, ki je sedel na veliki buči, je tudi dvignil glavo in se jima nasmehnil.

"Kako ste zašli sem?" je vprašal Rjazancev. "S Kuzmo Prohorovičem sva že stara prijatelja," je pojasnil Sanin in se še bolj smehljaj.

Kuzma je zadovoljno pokazal rumene korenine obrabljenih zob ter prijateljsko potrepal s svojimi trdimi, neupogljivimi prsti Sanina po kolenih.

"Tako, tako," je rekel. "Usedi se, Anatolij Pavlovič, jej malo dinje! Pa vi, gospodič, kako se že kličete?"

"Jurij Nikolajevič," je odgovoril Jurij in se nekam uslužno smehljaj.

Počutil se je v zadregi, vendar mu je že zelo ugajal ta mirni stari kmet s svojim prijaznim, napol ruskim, napol ukrajinskim narečjem.

"Jurij Nikolajevič, tako ... No, bova znanca. Usedi se, Jurij Nikolajevič!"

Jurij in Rjazancev sta privabila dve težki, trdi buči in se usedla k ognju.

"No, pokažite, pokažite, koliko sta postrelila," se je zavzel Kuzma.

Kup ubitih ptic se je zvalil iz torb in zamazal zemljo s krvjo. Pri plapolajočem svitu grmade jih je bilo čudno in neprijetno videti. Kri je bila črna, sključene tačice so se pa skoro nekako premikale.

Kuzma je potipal samca pod perotmi. "Masten," je rekel odobrevaje, "parček bi meni, Anatolij Pavlovič, kam jih boš toliko!"

"Pa rajši vzemite vse moje," je oživiljen ponudil Jurij.

"Čemu vse? ... Viš, dober fant," se je zasmel starček. "Ampak parček bom ... da se nikomur ne zamerim!"

Tudi drugi kmetje in kmetice so prišli pogledat. Toda Jurij ni mogel vsakega natanko pogledati, ko je dvignil oči od ognja. Sedaj se je prikazal iz teme en obraz, sedaj drugi, prišel v svetlo liso in izginil.

Sanin je z nagubančnim čelom pogledal ubite ptice, se odmaknil in je kmalu vstal. Ni ga veselilo gledati lepe, močne ptice, ki so se z razbitimi in polomljenimi peresi valjale v krvi in prahu.

Jurij je radovedno opazoval vse in željno prigrizoval koščke zrele, sočne dinje, ki jo je rezal Kuzma z žepnim nožem v koščeni, rumeni roki.

(Se nadaljuje.)

Lažnivi Nam-Bok

Jack London

3

Nam-Bok je utihnil, da od strani kočec lososa, ki se mu je zataknil med zobe. Može in žene so povsile roke, ki se jim ni hotelo več delati, in so pričakovale s klonjenimi glavami.

"Zagledal sem kanu, velik kanu. Če bi združili vse kanu-je, ki ste jih kdaj videli v enega samega, bi ta ne bil tako velik."

Vzkliki polni dvoma so bruhali iz njih; prastari Koogah je zmajal z glavo.

"Če bi bila vsaka bidarka peščeno zrno," je trmasto nadaljeval Nam-Bok, "in če bi bilo toliko bidark kolikor je peska na obrežju, ne bi stvorile tak kanu, kakršnega sem videl zjutraj četrtega dne. Bil je zelo velik kanu in so ga imenovali škuner. Videl sem, kako je ta nestvor, ta veliki škuner plaval za menoj in na njem sem zagledal moč."

"Stoj, oh Nam-Bok!" ga je prekinil Opee-Kwan. "Kakšni ljudje so bili to? Veliki močje?"

"Ne, navadni, taki kakor jaz ali ti."

"Je hitro plaval veliki kanu?"

"Da."

"Njegove stranice so bile visoke in močje majhni." Opee-Kwan je podkrepil to domnevo s prepričevalnim glasom. "In

Widow Carries On

ARMY NURSE Lt. Katharine J. Cavallo of Cumberland, Wis., admires the Distinguished Flying Cross, awarded posthumously to her husband, Sgt. James J. Cavallo of Milwaukee, and presented to her at a ceremony in the Panama Canal Zone. The sergeant shot down five enemy planes over Palermo, Sicily before his death.

so veslali ti močje z dolgimi veslali?"

Nam-Bok se je smejal. "Nič vesel niso imeli," je dejal.

Usta so ostala odprta in zavladala je tišina. Opee-Kwan si je sposodil pipo od Koogaha in je nekajkrat zamišljeno potegnil. Neka ženska se je v razburjenosti zahihetala, pa so jo zaradi tega drugi ježno pogledovali.

"Niso imeli vesel?" je sladko vprašal Opee-Kwan potem, ko je vrnil pipo.

"Za njim je stal južni veter," je razložil Nam-Bok.

"Toda veter počasi goni."

"Škuner je imel peroti, tako je," Narisal je v pesek jadrenike in jadra in močje so se stisnili okoli načrta in ga proučevali.

Veter je zapihal in v ponazoritev vsega tega je prijel za konec materinega šala in ga razpel tako, da se je v vetru napolnil kakor jadro. Bask-Wah-Wan ga je ostevala in se je branila, pa jo je veter odtrgal na obrežje, kjer je vsa obupana pristala na grmadi naplavljenega lesa. Možje so sedaj, ko so razumeli, razsodno zakruli, vendar pa je Koogah ugovarjal.

"Ho! Ho!" se je zasmel. "Neumna reč ta veliki kanu! Prav

YANK HEROES RECEIVE AWARDS ON THE BEACHHEAD

OLD GLORY SPARKLES in the sun and the brass band glitters brightly as American heroes of the fierce fighting on the Anzio beachhead stand at attention while awaiting the presentation of Silver Star Medals for valor in battle. This is an official U. S. Army Signal Corps photo.

trapača reč! Igračka za vetrove. Kamor veter, tja tudi on. Noben mož, ki potuje na njem, ne more vnaprej presoditi, na katerem obrežju bo pristal. Zakaj ta gre vedno za vetrom, veter pa gre bogvekam in nihče ne ve kam."

"Tako je," je resno pristavil Opee-Kwan. "Z vetrom iti je lahko, toda proti vetru se je težko boriti. Ti močje v velikem kanaju pa niso imeli vesel in se niso mogli boriti."

"Saj se jim ni bilo treba boriti!" je nejevoljno zavpil Nam-Bok. "Škuner gre tudi proti vetru."

"In kaj tedaj potiska ta šk-skuner?" je vprašal Koogah in tujo besedo je zelo previdno izjcljal.

"Veter," se je glasil nestrpljiv odgovor.

"Veter torej poriva šk-skuner proti vetru?" Stari Koogah se je prav očito zarežal Opee-Kwanu in ko je smeh naokoli naraščal, je nadaljeval: "Veter piha istočasno od spredaj in od zadaj. To je zelo preprosto. To razumem, Nam-Bok. To prav dobro razumemo."

"Ti si norec!"

"Resnica je padla s tvojih ustnic," je ponižno odvrnil Koogah. "Res, predolgo časa sem rabil, da sem razumel to tako preprosto stvar."

Toda Nam-Bokovo obličje je bilo temno in izgovoril je nekaj hitrih besed, kakršnih njegovih rojaki še niso slišali. Pričeli so zopet rezati v kost in čistiti kožo, on pa je zaprl ustnice tik nad jezikom, kateremu niso mogli verjeti.

"Ta šk-sk-skuner je bil gotovo iz kakšnega prav velikega debla?" je nepopustljivo spraševal Koogah.

"Iz mnogih dreves je bil narujen," je kratko zarenčal Nam-Bok. "Zelo velik je bil." Zopet se je zatopil v mračen molk in Opee-Kwan je butnil Koogaha, ki se mu je od ohlapnega čudenja tresla glava, da je kar zamrmral: "To je zelo čudno."

Nam-Bok pa je porabil to priliko. "Toda to ni nič," je prevdarno spregovoril. "Potem bi morali videti parnik! Kar je peščeno zrno proti bidarki in bidarka proti škunerju, to je škuner proti parniku. Povrhu pa je parnik iz železa. Prav ves je iz železa."

Najbližji so se hitro odmaknili od njega in neka ženska je zakrila obraz svojemu dojenčku, da bi ga ne uzrle njegove oči.

"Toda zjutraj četrtega dne, oh Nam-Bok," je nadaljeval Koogah,

"Ne, ne, Nam-Bok," je zaklical poglavar. "Kako more to biti? Železo se vendar vedno potopi. Nekoč sem dobil od poglavarja sosedne vasi - železen nož, pa mi je včeraj zdrnil iz rok, in potopil se je globoko, globoko v morje. Vsaka stvar ima svoj zakon. Ničesar se ne izvrši proti zakonu. To vemo. In še vemo, da imajo vse stvari enake vrste enake zakone in da ima vsako železo isti zakon. Vzemi nazaj svoje besede, Nam-Bok, da te bomo lahko imeli v časteh!"

"Pa je vendar tako," je trdil Nam-Bok. "Parnik je ves iz železa, pa se vendar ne potopi."

"Ne, ne! To ne more biti!"

"Saj sem ga videl na lastne oči."

"Pa mi povej, Nam-Bok," ga je prekinil Koogah, boječ se, da ne bi pripovedovanje zastalo, "povej mi, kako si najdejo ti močje pot čez morje, če nimajo obali, ob kateri bi krmarili?"

"Solnce jim kaže pot."

"Toda kako?"

"Kadar je poldne, vzame poglavar škunerja v roke neko reč, skozi katero vidi njegovo oko solnce, potem pa pozove solnce, da stopi z neba na rob zemlje."

"Toda to je strašna čarovnija!" je zakričal Opee-Kwan ves prepaden nad to pregredo. Močje je so od strahu dvignili roke in ženske so zastokale. "To je strašna čarovnija. Ni prav, speljati solnce na napačno pot, solnce, ki nam odvrča temo in daje mrože, losose in toploto!"

"Pa če bi bila to res huda čarovnija?" je vprašal trdo Nam-Bok. "Jaz sam sem pogledal skozi tisto reč v solnce in sem mu velel spustiti se z neba."

Najbližji so se hitro odmaknili od njega in neka ženska je zakrila obraz svojemu dojenčku, da bi ga ne uzrle njegove oči.

"Toda zjutraj četrtega dne, oh Nam-Bok," je nadaljeval Koogah,

gah, "zjutraj četrtega dne, ko se ti je približal šk-sk-skuner?"

"Bil sem že brez moči in nisem mogel ubežati. Dvignili so me na krov in so mi dali piti in dobro jesti. Dvakrat, bratje moji, ste videli belega moža. Ti močje so bili vsi beli in jih je bilo prav toliko, kolikor imam prstov na rokah in nogah. In ko sem videl, da so prijazni z menoj, sem se opogumil in sem sklenil, da bom pazil na vse, kar koli bom videl. Naučili so me dela, ki so ga sami opravljali in so mi dali dobro hrano in tudi prostor za spat."

(Dalje prihodnjič.)

Razni mali oglasi

PRODA SE 105 akrov farma, 45 milj od Chicago. Dobra zemlja in poslopja. Cena je \$13,500.00, takoj \$6000.00, ostalo morgaže 15 let po 4 1/2 %.

LOUIS I. BEHM
Grays Lake, Ill. Phone 5151

NA PRODAJ je 22-sobna hiša, moderna, kurjava, dober basement, ob jezeru. Stala je \$30,000, prodaja se za \$8,500. 45 milj od Chicago. Bi se lahko predelalo na več apartmanto.

LOUIS I. BEHM
Grays Lake, Ill. Phone 5151

All ste naročeni na dnevnik "Prosveto"? Podpirajte svoj list!

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vsa

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, častnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI!

. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
. Cene zmerno, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 S. Lawndale Avenue - Chicago 23, Illinois
TEL. ROCKWELL 4904

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in pristoje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člano ali nečlano \$6.00 za eno letno naročnino. Kar pa člani še plačajo pri asecmentu \$1.20 za tehnik, se jim to pristoje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za člano SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nakdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnili—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tehnik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj namaniti upravnistvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravnistvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdrži, države in Kanado	Za Chicago in okolico
1 tehnik in 4.90	1 tehnik in 6.30
2 tehnika in 3.90	2 tehnika in 5.10
3 tehnika in 2.40	3 tehnika in 3.90
4 tehnika in 1.30	4 tehnika in 2.70
5 tehnikov in nič	5 tehnikov in 1.50

Za Evropo je \$6.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ.
2657 So. Lawndale Ave.
Chicago 23, Ill.

Prištevno pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$

1. Ime Čl. družine št.

Naslov

Ustavite tehnik in ga priložite k moji naročnini od sledenih članov moje družine:

2. Čl. družine št.

3. Čl. družine št.

4. Čl. družine št.

5. Čl. družine št.

Mesto Država

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐

KUHARSKA KNJIGA:

Recipes of All Nations

RECEPTI VSEH NARODOV

NOVA IZDAJA STANE SEDAJ \$2.50

Knjiga je trdo vezana in ima 821 strani

Recepti so napisani v angleškem jeziku; ponekod pa so tudi v jeziku naroda, ki mu je kaka jed